

Høring om ny forskrift om id-kort – innføring av krav om id-kort for renholdsbransjen, samt enkelte endringer i dagens ordning for bygge- og anleggsbransjen

Arbeidsdepartementet 8. mars 2010

Innhold

1	Innledning.....	4
1.1	Bakgrunn	4
1.2	EØS-rett	5
2	Gjeldende forskrift om id-kort i bygge- og anleggsbransjen	6
2.1	Bakgrunn	6
2.2	Nærmere om forskriftens formål og innhold	7
3	Erfaringer fra bygge- og anleggsbransjen – forslag til endringer i gjeldende ordning.....	7
3.1	Bakgrunn	7
3.2	Hovedinntrykk	8
3.2.1	Positive erfaringer	8
3.2.2	Informasjonsbehov.....	9
3.3	Forslag til endringer i id-kortordningen på bakgrunn av Arbeidstilsynets erfaringer med ordningen i bygge- og anleggsbransjen.....	10
3.3.1	Hjemmel til å inndra kort for tilsynsmyndighetene	10
3.3.2	Særlige registreringskrav for bemanningsforetak.....	10
3.3.3	Dispensasjonsadgang	11
3.4	Forslag om å gi skattemyndighetene hjemmel til å kreve å se id-kort	11
3.5	Endring på grunnlag av kontroll og pålegg fra Datatilsynet mv.	13
3.5.1	Identitetskontroll.....	13
3.5.2	Register over bestillere og utstedte id-kort	14
3.5.3	Registreringskrav.....	15
4	Renholdsbransjen – kjennetegn og utfordringer	15
4.1	Antall virksomheter, organisering og særtrekk.....	15
4.2	Utfordringer i renholdsbransjen.....	16
4.2.1	Arbeidsmiljøbelastninger	16
4.2.2	Sykefravær.....	16
4.2.3	Utfordringer knyttet til useriøsitet i deler av bransjen	17
4.3	Tidligere initiativer for økt seriøsitet i renholdsbransjen.....	18
4.4	Innspill fra bransjen til ny id-kortordning.....	18
5	Forslag til ny id-kortordning for renholdsbransjen	19
5.1	Innledning.....	19
5.2	Virkeområdet for id-kortordningen i renholdsbransjen.....	20

5.3	Vilkår for id-kort i renholdsbransjen	21
5.3.1	Registreringsplikter som vilkår for id-kort.....	21
5.3.2	Andre vilkår for id-kort	21
5.3.3	Nærmere om HMS-egenerklæring som vilkår for id-kort	23
5.3.4	Inndragning av id-kort ved brudd på reglene i HMS-egenerklæringen.....	23
5.3.5	De øvrige forslagene fra bransjen	24
5.4	Registreringsordning – register over virksomheter som har fått id-kort.....	24
5.4.1	Forslag til modell	24
5.4.2	Vedlikehold av registeret - årlig melding – sletting fra registeret.....	26
5.4.3	Hjemmel for registeret	26
6	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	27
7	Utkast til forskrift med merknader til de enkelte bestemmelsene.....	28

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Gjeldende forskrift med krav om identitetskort (id-kort) i bygge- og anleggsbransjen¹ ble innført 1. januar 2008. Reglene er hjemlet i arbeidsmiljøloven § 4-1 syvende ledd og har sin bakgrunn i Ot. prp. nr. 77 (2003-2004) om lov om endringer i arbeidsmiljøloven, ligningsloven, utlendingsloven og allmenngjøringsloven. Disse lovendringene kom som en følge av anmodningsvedtak fra Stortinget av 14. mai 2004, der regjeringen ble bedt om å fremlegge en rekke lovforslag for å forhindre sosial dumping. Både Arbeidstilsynet og berørte parter i arbeidslivet på arbeidsgiver- og arbeidstakersiden viser til positive erfaringer med ordningen, som det vil bli redegjort nærmere for under punkt 3.2.1 nedenfor.

I statsbudsjettet for 2009² la regjeringen fram handlingsplan 2 mot sosial dumping. Tiltakene mot sosial dumping har i stor grad vært rettet mot byggebransjen, hvor innslaget av arbeidsinnvandrere har vært høyt. I handlingsplan 2 understrekes at oppmerksomheten framover også må rettes mot andre bransjer hvor det er avdekket useriøsitet og særlige arbeidsmiljøutfordringer, slik som i blant annet renholdsbransjen. Dette betyr også at regjeringen med handlingsplan 2 utvider innsatsen mot nye bransjer og også mer kvinnedominerte områder i arbeidslivet. Handlingsplan 2 mot sosial dumping omfatter blant annet følgende konkrete tiltak: utrede allmenngjøringsordningen med sikte på effektivisering, vurdere innføring av solidaransvar for oppdragsgivere, vurdere innføring av id-kort i renholdsbransjen og andre bransjer, innføre regionale verneombud i hotell- og restaurantbransjen og økte ressurser til Arbeidstilsynet. De fleste av tiltakene er alt innført, se Prop.1 S (2009-2010) Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Når det gjelder vurderingen av å innføre krav om id-kort i renholdsbransjen, vises det i handlingsplanen til at renholdsbransjen sysselsetter mange innvandrere med kort botid i Norge. Bransjen preges av lav organisasjonsgrad både hos arbeidsgivere og arbeidstakere. I de siste årene har organisasjonene i bransjen påpekt at arbeidsmiljøstandarden er i fare, og at det opererer en rekke aktører i markedet som ikke følger kravene til arbeidsvilkår og arbeidsmiljø. Det er dokumentert at deler av bransjen opererer svart, og dermed utgjør en utfordring også for andre myndigheter enn arbeidsmiljømyndighetene. Plikten til å ha id-kort i bygge- og anleggsbransjen har bred støtte både på arbeidstaker- og arbeidsgiversiden. Innføring av en tilsvarende plikt til å ha id-kort i renholdsbransjen vil etter regjeringens syn kunne være et hensiktsmessig og virkningsfullt tiltak i forhold til utfordringene også i denne bransjen. Det legges til grunn at id-kortordningen vil kunne gi tilsynsmyndighetene en bedre oversikt over aktørene i renholdsbransjen, slik at kontrollen med helse, miljø og sikkerhet, ansettelsesforhold og krav til virksomhetens seriøsitet kan følges opp på en bedre måte.

Utfordringene i renholdsbransjen er sammensatte og forskjellige fra byggebransjen og id-kortordningen i bygge- og anleggsbransjen kan ikke overføres direkte. Renholdsbransjen

¹ Jf. forskrift 30. mars 2007 nr. 366 om identitetskort (id-kort) på bygge- og anleggsplasser

² St.prp. nr. 1 (2008-2009) for Arbeids- og inkluderingsdepartementet side 116-120.

kjennetegnes kanskje i ennå større grad enn byggebransjen av få eller ingen krav til fast produksjonssted, og at de ansatte arbeider spredt i andre bedrifters lokaler. Det blir derfor viktig å finne en god løsning på avgrensningen av plikten til å ha id-kort for renholdsarbeidere.

Departementets forslag innebærer at gjeldende forskrift om id-kort for bygge- og anleggsbransjen oppheves og at det fastsettes en ny felles forskrift om id-kort i angitte bransjer, i denne omgang for bygge-, anleggs- og renholdsbransjen. Den nye forskriften vedtas med hjemmel i arbeidsmiljøloven § 4-1 syvende ledd. Hjemmelsbestemmelsen åpner for at departementet kan gi forskrift som pålegger bruk av id-kort for arbeidstakere for å ivareta arbeidstakernes helse, miljø og sikkerhet.

Hovedtrekkene i ordningen for bygge- og anleggsbransjen videreføres i forslaget til ny forskrift. Samtidig foreslås enkelte justeringer i gjeldende forskrift for bygge- og anleggsbransjen, særlig på grunnlag av Arbeidstilsynets og bransjens erfaringer med ordningen.

I forslaget til id-kortordning for renholdsbransjen legges det vekt på å videreføre det som fungerer godt i gjeldende ordning for id-kort i bygge- og anleggsbransjen. For renholdsbransjen foreslås det i tillegg krav om en HMS-egenerklæring. Etter ønske fra partene foreslås også å knytte id-kortordningen til en registreringsordning som Arbeidstilsynet skal administrere. For det første vil et slikt register være hensiktsmessig fordi det vil bidra til å gjøre tilsynsarbeidet mer effektivt. Det vises til at et av hovedtrekkene i renholdsbransjen er at det er vanskelig å få oversikt over aktørene. Forslaget innebærer at opplysningene i registrert gjøres offentlig tilgjengelige. Det vil føre til at brukere av renholdstjenester kan kontrollere om den virksomheten de vurderer å benytte, har oppfylt lovpålagte registreringsplikter og erklært at de oppfyller grunnleggende HMS-krav. Dette vil være et klart insentiv for virksomhetene til å sørge for id-kort til sine ansatte.

Departementet har i arbeidet med høringsbrevet hatt møter med partene i arbeidslivet og har mottatt skriftlige innspill fra Arbeidstilsynet og de berørte arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene.

1.2 EØS-rett

Forskriftsforslaget om id-kort og registreringsordning i renholdsbransjen har til formål og er utformet for bedre å kunne ivareta helse, arbeidsmiljø og sikkerhet (HMS) for alle som utfører arbeid i bygge- og anleggsbransjen og i renholdsbransjen, også for utsendte arbeidstakere. Av denne grunn anser departementet tiltaket for å være en gjennomføringsforpliktelse etter utsendingsdirektivet³ artikkel 3 nr. 1, som er implementert i norsk rett i arbeidsmiljøloven § 1-7 og forskrift 16. desember 2005 nr. 1566 om utsendte arbeidstakere. Landene skal etter disse reglene påse at utsendte arbeidstakere sikres vertsstatens arbeids- og ansettelsesvilkår på enkelte områder, herunder helse, sikkerhet og hygiene på arbeidsplassen. Tjenestedirektivet får ikke anvendelse på utsendingsdirektivets område, og vil derfor ikke utgjøre en begrensning for den foreslåtte id-kortordningen.⁴ Det

³ Rådsdirektiv 1996/71/EF

⁴ Jf. Dir. 2006/123/EF artikkel 3 nr. 1 og artikkel 17 nr. 2.

kan i denne sammenheng også vises til arbeidsrettsunntaket i tjenstedirektivet artikkel 1 nr. 6, som er gjennomført i norsk rett i tjensteloven § 3 a⁵).

Tiltaket må like fullt være i overensstemmelse med de alminnelige reglene for fri bevegelse av tjenester. Tiltaket diskriminerer ikke på bakgrunn av nasjonalitet eller etableringssted, men vil isolert sett kunne utgjøre en restriksjon etter restriksjonsforbudet som blant annet kommer til uttrykk i EF-domstolens avgjørelse i *Säger*. Restriksjoner kan imidlertid rettferdiggjøres etter læren om tvingende allmenne hensyn utviklet av EU- og EFTA-domstolene. Hensynet til beskyttelse av arbeidstakere er et anerkjent allment hensyn. Det må legges til grunn at et tvingende allment hensyn som begrunner materielle regler i lovgivningen også vil kunne begrunne nødvendige kontrollforanstaltninger som skal sikre at disse overholdes. Den foreslåtte ordningen med id-kort vil således tjene et allment hensyn. Departementet anser videre ordningen for å være egnet til å oppnå det aktuelle formålet og for å være i overensstemmelse med proporsjonalitetsprinsippet.

2 Gjeldende forskrift om id-kort i bygge- og anleggsbransjen

2.1 Bakgrunn

Forskrift 30. mars 2007 nr. 366 om identitetskort (id-kort) på bygge- og anleggsplasser (id-kortforskriften) er fastsatt av Arbeids- og inkluderingsdepartementet med hjemmel i arbeidsmiljøloven § 1-4 første ledd og § 4-1 sjuende ledd.

Forskriften har sin bakgrunn i anmodningsvedtak nr. 352 2003 – 2004 av 14. mai 2004, hvor Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag til lovhjemmel som gir adgang til å pålegge arbeidsgiver å sørge for at alle ansatte har identitetskort, adgang til å pålegge arbeidstakere å vise identitetskort på forespørsel fra offentlig myndighet, samt adgang til å pålegge arbeidsgiver, hovedentreprenør eller den som har kontrakt med en byggherre å kunne legge fram mannskapslistene og dokumentasjon av lønnsforhold og utbetalt lønn. Regjeringen la fram et forslag til forskriftshjemmel i daværende arbeidsmiljølov § 15a⁶ og regler om id-kort i bygge- og anleggsbransjen ble opprinnelig vedtatt av Bondevik II-regjeringen 7. oktober 2005 og inntatt i byggherreforskriften. Disse reglene ble aldri satt i verk, og bakgrunnen var særlig sterk motstand fra næringen selv, som mente at de foreslåtte reglene ikke var tilstrekkelig gode til å ivareta formålet.⁷

En forbedret id-kortordning for bygge- og anleggsbransjen ble deretter utredet i samarbeid med representanter for bransjen. Koblingen mot relevante offentlige registre ble innført og det stilles etter forholdene høye sikkerhetskrav til produksjon av kortene slik at de vanskelig lar seg forfalske, kopiere eller på annen måte manipulere.

Arbeidsdepartementet står som ansvarlig myndighet for id-kortordningen, mens Arbeidstilsynet har ansvaret for den praktiske gjennomføringen. Selve kortutstedelsen utføres av en kortprodusent, Oberthur Technologies Norway AS (Oberthur AS), som på grunnlag av en offentlig anbudskonkurranse fikk kontrakt med departementet.

⁵ Lov 19. juni 2009 nr. 103 om tjenestevirksomhet (tjensteloven)

⁶ Ot. prp. nr. 77 (2003-2004)

⁷ St. meld. Nr. 9 (2005-2006)

2.2 Nærmere om forskriftens formål og innhold

Id-kortforskriften har særlig som formål å ivareta sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på byggeplasser, jf. § 1. Krav om id-kort skal bidra til å gi bedre oversikt over aktørene og bedre kontroll med HMS-forholdene på bygge- og anleggsplassene. Videre skal id-kortene gjøre det lettere for tilsynsmyndighetene å identifisere arbeidstakerne og bransjen, og derigjennom bedre mulighet til å rette tilsynene mot der behovet for kontroll er størst.

Kortutsteder Oberthur AS kontrollerer på vegne av myndighetene at virksomhetene og arbeidstakerne er registrert i relevante offentlige registre og utsteder kort til arbeidstakere kun dersom de får bekreftet at virksomheten og arbeidstakerne er registrert på korrekt måte. I følge forskriften § 3 er det lagt til departementet å bestemme hvilke registreringsplikter som må være oppfylt som vilkår for utstedelse av id-kort. I gjeldende ordning må virksomheter og arbeidstakere være registrert i Enhetsregisteret, Folkeregisteret, Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret, Sentralskattekontoret for utenlandssaker og Merverdiavgiftsmantallet, forutsatt at registreringsplikt er påkrevet etter andre regler.

Det følger av forskriften § 4 at id-kortet skal inneholde følgende opplysninger på norsk og engelsk: navn på arbeidsgiver eller enkeltpersonforetak, organisasjonsnummer for registreringspliktige virksomheter, kortinnehavers navn, fødselsdato, kjønn, bilde og signatur, gyldighetsperiode, kortnummer og navn og adresse til utsteder av kortet.

Id-kortet utstedes for en periode tilsvarende ansettelsesforholdets lengde, men ikke i noe tilfelle for mer enn to år, jf. forskriften § 5. Arbeidsgiver er ansvarlig for at kortet blir returnert til kortutsteder ved arbeidsforholdets opphør eller utløpet av gyldighetsperioden. Kortet skal bæres godt synlig og på oppfordring vises fram til tilsynsmyndighetene, verneombud, HMS-koordinator og bedrift med ansvar for samordning av vernetiltak etter arbeidsmiljøloven § 2-2, jf. forskriften § 6.

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at reglene i forskriften etterleves og kan benytte sine ordinære virkemidler etter arbeidsmiljøloven kapittel 18. For øvrig følger det av id-kortforskriften § 8 at overtredelse av forskriften kan være straffbart etter arbeidsmiljøloven kapittel 19.

3 Erfaringer fra bygge- og anleggsbransjen – forslag til endringer i gjeldende ordning

3.1 Bakgrunn

Som grunnlag for arbeidet med å innføre krav om id-kort også for renholdsbransjen, har departementet innhentet Arbeidstilsynets erfaringer med gjeldende id-kortordning for bygge- og anleggsbransjen. Arbeidstilsynet ble også bedt om eventuelle synspunkter på hvilke krav som bør stilles ved innføring av id-kort i renholdsbransjen. I rapporten kommer Arbeidstilsynet også med konkrete forslag til endringer i gjeldende ordning basert på gjestående utfordringer knyttet til følgende problemstillinger:

- Kortvarige arbeidsforhold
- Bestillerproblematikk
 - Ansvarlig representant i NUF selskaper
 - Bygdeserviceforetak
- Mulighet for Arbeidstilsynets inspektører til å inndra ugyldige id-kort
- Dispensasjonsadgang
- Ikke ansatt lønnstaker
- Kobling til bemanningsforetaksregisteret
- Muligheten for misbruk ved inn-/utmelding i Aa-registeret
- Private som ønsker å ansette arbeidstakere
- Kravet om at id-kortet skal bæres synlig
- Problemstillinger i forbindelse med rebestilling av kort ved gyldighetsperiodens utløp
 - Mulighet for gjenbruk av lagrede opplysninger
 - Tiltak for å hindre at utløpte kort er i omløp

Sammenslutningen Seriositet i byggenæringen (heretter SB)⁸ og andre berørte parter i arbeidslivet har fått anledning til å kommentere Arbeidstilsynets innspill, samt å komme med egne innspill til eventuelle endringer i dagens ordning.

Enkelte av problemstillingene nødvendiggjør ikke endringer i forskriften, men kan løses ved justeringer i retningslinjer mv., for eksempel bestillerproblematikken. Dette er forhold som vi vil drøfte videre med Arbeidstilsynet for å finne frem til hensiktsmessige løsninger.

Enkelte andre problemstillinger bør utredes noe mer før det kan tas stilling til endringsbehovet. Dette gjelder for eksempel private som ønsker å ansette arbeidstakere, et forhold som kan være særlig relevant i renholdsbransjen.

Nedenfor under punkt 3.3. drøftes noen av problemstillingene som Arbeidstilsynet peker på som vil kreve endringer i forskriften, og som departementet mener det kan være hensiktsmessig å ta stilling til nå.. Under punkt 3.4 drøftes et forslag om å gi skattemyndighetene hjemmel til å se id-kort og under punkt 3.5 drøftes enkelte nødvendige endringer på grunnlag av Datatilsynets kontroll og pålegg, i tillegg til et forslag om å flytte registreringskravene fra retningslinjer til forskrift.

3.2 Hovedinntrykk

3.2.1 Positive erfaringer

Id-kortordningen for bygge- og anleggsnæringen ble innført etter et ønske fra næringen selv, og hovedinntrykket er at både Arbeidstilsynet og partene på begge sider i bransjen er godt fornøyd med ordningen.

⁸ Sammenslutningen Seriositet i byggenæringen er et samarbeidsforum mellom aktører i næringen, herunder arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner, og myndighetene. Sammenslutningen består for tiden av Byggenæringens Landsforening, Fellesforbundet, Arbeidstilsynet, Politidirektoratet, Toll- og avgiftsdirektoratet, Skattedirektoratet, Utlendingsdirektoratet, NAV, Norsk Arbeidsmandsforbund, Vegdirektoratet, Forbrukerrådet og Maskinentreprenørenes Forbund.

Det er Arbeidstilsynets oppfatning at ordningen har vært svært nyttig for gjennomføringen av tilsyn på bygge- og anleggsplassene. Id-kortene gir inspektørene oversikt over organiseringen og aktørene på byggeplassene, og dermed mulighet til å gjennomføre tilsynet på en mer systematisk måte. Ordningen har forenklet det ordinære HMS-tilsynet på bygge- og anleggsplassene ved at Arbeidstilsynets inspektører får frigjort mer tid til kontroll av lønns- og arbeidsvilkår og HMS-standard. Dette har hatt stor betydning også for tilsynet mot sosial dumping.

SB støtter i sin tilbakemelding Arbeidstilsynets virkelighetsbeskrivelse. Mange virksomheter opplever at ordningen bidrar til å knekke det svarte markedet, slik at virksomhetene kan konkurrere på like vilkår. Norsk Arbeidsmandsforbund (NAF) har vært i kontakt med de største riksentreprenørene innenfor anleggsbransjen og de rapporterer om gode erfaringer med innføring og bruk av id-kortene. Det samme gjelder de regionale verneombudene, som melder om at de er svært godt fornøyd med id-kortordningen.

3.2.2 Informasjonsbehov

Arbeidstilsynet erfarte ved innføringen av id-kort i bygge- og anleggsbransjen at informasjonsbehovet var voldsomt, og at det informasjonsmateriellet som var utarbeidet på forhånd, ikke i tilstrekkelig grad viste seg å svare på de spørsmål publikum hadde vedrørende den praktiske siden av søkeprosessen. Arbeidstilsynet erfarte også at det var vanskelig å nå de berørte virksomhetene med informasjon via nettmedier og presse, og at mange først ble oppmerksomme på kravet om id-kort ved at de ble oppsøkt på arbeidsplassen enten av Arbeidstilsynet eller regionale verneombud. Også arbeidsgiversiden har pekt på at informasjonsarbeidet rundt ordningen kunne ha vært bedre.

Ved en utvidelse av id-kortordningen blir det viktig å etablere et informasjonssamarbeid med de øvrige aktørene (kortutsteder, registrene og partene på begge sider i renholdsbransjen) på et tidlig tidspunkt. I den forbindelse er det behov for å avklare og tydeliggjøre ansvars- og rollefordelingen særlig mellom Arbeidstilsynet og kortutsteder med hensyn til hvem som skal veilede og yte bistand til brukerne av ordningen. I tillegg til Arbeidstilsynet bidrar også Servicekontorene for utenlandske arbeidstakere med informasjon om id-kort og deler ut bestillingsskjema.

Arbeidstilsynets informasjon om id-kortordningen for bygge- og anleggsbransjen er god og omfattende. Arbeidstilsynet har opprettet egne faktasider om id-kort på sine nettsider: www.arbeidstilsynet.no/byggekort. Sidene blir stadig oppdatert og er også oversatt til engelsk, polsk og litauisk. Videre har Arbeidstilsynet utarbeidet brosjyren ”identitetskort i bygge- og anleggsnæringen”, som også er oversatt til engelsk og polsk. Arbeidstilsynets svartjeneste svarer på spørsmål om id-kort i bygge- og anleggsnæringen og det er etablert en egen e-postadresse for generelle spørsmål om id-kortordningen.

Oberthur AS har opprettet en egen nettside for elektronisk bestilling av id-kort med informasjon om løsningen. Det er også opprettet en servicetelefon, som er betjent hverdager mellom kl. 08.00 – 16.00 (14 kr pr. min.). For øvrig gis det informasjon til

kortinnehaver om forskriften og praktisk bruk av kortet på ”carrieren”, dvs. dokumentet som oversendes sammen med kortet.

Det er viktig at dette omfattende informasjonsarbeidet videreføres og nødvendig videreutvikling må vurderes i forbindelse med utvidelse av ordningen. Det må i den sammenheng tas hensyn til at renholdsbransjen i større grad enn bygge- og anleggsbransjen består av svært små virksomheter og mange selvstendige næringsdrivende.

3.3 Forslag til endringer i id-kortordningen på bakgrunn av Arbeidstilsynets erfaringer med ordningen i bygge- og anleggsbransjen

3.3.1 Hjemmel til å inndra kort for tilsynsmyndighetene

Arbeidstilsynets tilsynserfaringer viser at det er et økende problem at ugyldige id-kort er i omløp. Dette kan særlig dreie seg om id-kort knyttet til tidligere arbeidsforhold som ikke er levert kortutsteder for makulering eller kort som er utløpt på dato. Arbeidstilsynet mener det bør vurderes om inspektører i Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet skal få hjemmel til å inndra id-kort der det er på det rene at kortene er ugyldige.

SB, FF og NAF støtter forslaget.

Departementet mener det er svært uheldig at ugyldige kort er i omløp. Slike kort kan tilsynelatende gi et inntrykk av at forholdene er i orden, uten at dette stemmer med virkeligheten. Det foreslås derfor å gi tilsynsmyndighetene hjemmel til å inndra ugyldige id-kort og innlevere kortene til kortutsteder for makulering, jf. forskriftsutkastet § 7 andre ledd siste punktum. Departementet presiserer at inndragningshjemmelen kun vil gjelde for kort som er utløpt på dato eller hvor kort ikke er innlevert etter opphør av arbeidsforholdet.

3.3.2 Særlige registreringskrav for bemanningsforetak

Arbeidstilsynet viser til at bemanningsforetak som leier ut arbeidskraft til bygge- og anleggsvirksomhet plikter å utstyre sine ansatte med id-kort, og mener det bør vurderes å innføre et tilleggskrav for bemanningsforetak om at disse også må være registrert i Arbeidstilsynets register over bemanningsforetak. SB og NAF støtter et slikt forslag. FF uttaler i tillegg at det vil være helt uholdbart å ha et offentlig register for fremme av seriositet som aksepterer brudd på andre lover og forskrifter.

Kort oppsummert stilles det etter forskrift 6. april 2008 nr. 541 om bemanningsforetak krav til selskapsform eller eventuelt sikkerhetsstillelse i form av foreksempel bankgaranti, registrering i Enhetsregisteret/Foretaksregisteret og hos skatteetaten. Videre skal det årlig sendes inn melding til Arbeidstilsynet hvor det bekreftes at virksomheten oppfyller kravene etter forskriften. Arbeidstilsynet fører et offentlig register over bemanningsforetak som har oppfylt meldeplikten. Etter departementets syn er dette et hensiktsmessig forslag som skaper bedre sammenheng i regelverket. Et slikt tilleggskrav vil effektivisere kravene som stilles til bemanningsforetak etter forskrift om bemanningsforetak. Vi foreslår derfor å innføre et tilleggskrav for å utstede id-kort til

arbeidstakere i virksomheter som er registrert som bemanningsforetak, slik at disse også må være oppført i bemanningsforetakregisteret. Det presiseres at forslaget gjelder for bemanningsforetak som leier ut arbeidskraft til bygge-, anleggs- og renholdsbransjen.

3.3.3 Dispensasjonsadgang

Arbeidstilsynet oppgir at de har mottatt noen søknader om dispensasjon fra kravet om id-kort, primært i forbindelse med omorganiseringer. Disse må i dag avvises ettersom gjeldende forskrift ikke inneholder noen hjemmel for å dispensere fra forskriften. Arbeidstilsynet mener det bør vurderes om det skal åpnes for å gi dispensasjon fra kravet om id-kort i særlige tilfeller, som en sikkerhetsventil i de tilfeller en gjennomføring av forskriften vil føre til særlige urimelige utslag for virksomheten. Arbeidstilsynet viser særlig til situasjoner der virksomheter er under omstilling.

SB, med unntak av FF, mener det i enkelttilfeller bør kunne være en tidsbegrenset dispensasjonsadgang. FF ser ikke behov for at det åpnes for en dispensasjonsadgang, og understreker at det er viktig at det for den enkelte arbeidstaker er klart definert hvem som er ansvarlig arbeidsgiver til enhver tid, og kanskje særlig i omstillingsperioder. NAF ser heller ikke at det skal være et behov for å åpne for unntak ved omorganiseringer.

Formålet med og hensynene bak id-kortordningen tilsier i utgangspunktet at det ikke bør åpnes for dispensasjoner fra kravet. På denne bakgrunn kan ikke departementet se at det er påvist et tilstrekkelig behov for en dispensasjonsadgang i den omtalte situasjonen. En slik omstrukturingsperiode vil kunne pågå over tid, og etter departementets oppfatning vil det være uheldig å åpne for at arbeidstakere kan arbeide uten id-kort i lengre perioder. Videre antas at faren for misbruk vil være nærliggende, ved at enkelte ved kortvarige arbeidsforhold kan misbruke ordningen. Departementet foreslår derfor ikke å innføre en slik dispensasjonsadgang.

3.4 Forslag om å gi skattemyndighetene hjemmel til å kreve å se id-kort

Finansdepartementet har tatt opp spørsmålet om det bør være adgang også for skattemyndighetene til å kreve at arbeidstakerne fremlegger id-kort når de gjennomfører stedlige kontroller hos arbeidsgiver. Skattemyndighetene bruker stedlige kontroller som ett av flere virkemidler for å sikre at skatteyterne oppfyller sine forpliktelser etter skatte- og avgiftslovgivningen. Kontrollene kan både skje hos skattyteren som myndighetene ønsker å undersøke og hos andre. Erfaringer viser at det ofte kan være vanskelig for skattemyndighetene å avklare hvem som er den enkelte arbeidstakers arbeidsgiver når de er ute på kontroller. Ved å få direkte tilgang til disse opplysningene via arbeidstakerens id-kort, vil kontrollene kunne utføres raskt og på en enkel måte. Videre er det slik at dersom arbeidstaker på forespørsel ikke kan vise fram id-kort, kan det være en indikasjon på at hans eller hennes arbeidsgiver ikke har oppfylt opplysningspliktene etter skatte- og avgiftslovgivningen. Adgangen bør både gis til skattekontorene som foretar kontroller i medhold av ligningsloven og merverdiavgiftsloven, og til skatteoppkreverne som foretar kontroll etter skattebetalingsloven. Det vises til forslag til nye bestemmelser i ligningsloven § 6-13 B, merverdiavgiftsloven § 16-7 og skattebetalingsloven § 5-14 annet ledd annet punktum nedenfor.

I tillegg til å være et viktig virkemiddel i arbeidet med skattekontrollen, vil den foreslåtte kontrolladgangen styrke håndhevingen av id-kortordningen som sådan. Dersom skattemyndighetene avdekker mistanke om brudd på id-kortregelverket eller arbeidsmiljølovgivningen for øvrig, kan de informere arbeidsmiljømyndighetene om dette. Den foreslåtte kontrolladgangen vil dermed bidra til et godt samarbeid mellom offentlige myndigheter som har som oppgave å forebygge og forhindre sosial dumping og skatte- og avgiftsunndragelser.

Å gi skattemyndighetene adgang til å kreve id-kortene fremvist ved kontroller innebærer ikke at vilkårene for å få utstedt id-kort endres. Finansdepartementet legger derfor til grunn at forslaget kan gjennomføres uten nevneverdige administrative konsekvenser for virksomhetene som omfattes av id-kortordningen.

En adgang til å kreve id-kortene fremlagt vil forbedre skattemyndighetenes grunnlag for å drive skattekontroll. Dette vil bidra til å sikre at skatter og avgifter fastsettes og betales i henhold til gjeldende lover og regler, men det er vanskelig å tallfeste nøyaktig hvordan det vil påvirke skatteprovenyet. Siden den foreslåtte kontrolladgangen vil forenkle skattemyndighetenes arbeid, vil det etter departementets vurdering ikke medføre behov for økte ressurser hos skattemyndighetene.

Innføring av en kontrolladgang for skattemyndighetene kan reise EØS-rettslige spørsmål med hensyn til prinsippet om fri bevegelighet av tjenester over landegrensene. Det følger av rettspraksis fra EU-domstolen at hensynet til å avverge skatteunndragelser kan begrunne inngrep i de fire friheter etter EØS-avtalen. Etter Finansdepartementets vurdering er det forenlig med EØS-retten å gi skattemyndighetene adgang til å kreve id-kortene fremlagt når de gjennomfører kontroll. En slik kontrolladgang vil være et virkningsfullt virkemiddel i arbeidet med å oppnå effektiv skattekontroll og forhindre skatteunndragelser. Innføringen av en slik kontrolladgang vil ikke innebære at vilkårene for utstedelse av id-kort endres og den enkelte arbeidsgiver vil dermed ikke merke noe til den utvidede kontrolladgangen i det daglige arbeidet med å utstyre arbeidstakerne med id-kort. Innføring av adgang for skattemyndighetene til å kreve id-kortene fremlagt vil ikke i seg selv gjøre det mer byrdefullt å bedrive grenseoverskridende aktivitet. Forholdet til EØS-retten vil imidlertid bli vurdert nærmere parallelt med høringen. Det bes om eventuelle synspunkter fra høringsinstansene.

Finansdepartementets forslag til lovtekst:

I

I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) gjøres følgende endringer:

Ny § 6-13 B skal lyde:

§ 6-13 B *Pålegg om å framvise id-kort*

Dersom arbeidsgiver skal utstyre en arbeidstaker med id-kort etter regler gitt i medhold av arbeidsmiljøloven § 4-1 syvende ledd, kan ligningsmyndighetene kreve at arbeidstakeren fremlegger id-kortet.

II

I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven) gjøres følgende endringer:

§ 5-14 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Dersom arbeidsgiver skal utstyre en arbeidstaker med id-kort etter regler gitt i medhold av arbeidsmiljøloven § 4-1 syvende ledd, kan skatteoppkreveren kreve at arbeidstakeren fremlegger id-kortet.

III

I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) gjøres følgende endringer:

Ny § 16-8 skal lyde:

§ 16-8 *Plikt til å framvise id-kort*

Dersom arbeidsgiver skal utstyre en arbeidstaker med id-kort etter regler gitt i medhold av arbeidsmiljøloven § 4-1 syvende ledd, kan avgiftsmyndighetene kreve at arbeidstakeren fremlegger id-kortet.

3.5 Endring på grunnlag av kontroll og pålegg fra Datatilsynet mv.

Datatilsynet gjennomførte 7. oktober 2008 kontroll med Oberthur AS sin behandling av personopplysninger i forbindelse med bestilling, produksjon og utstedelse av id-kort i bygge- og anleggsnæringen. Kontrollen resulterte i enkelte pålegg overfor Arbeidsdepartementet som behandlingsansvarlig. Påleggspunktene er i hovedsak oppfylt. Det gjenstår imidlertid en problemstilling knyttet til hjemmelen for kravene om kortutsteders plikt til å kontrollere arbeidstakers identitet. For øvrig konkluderte Datatilsynet med at det forelå tilstrekkelig behandlingsgrunnlag for behandling av personopplysninger. Datatilsynet mente likevel det kunne være hensiktsmessig at id-kortforskriften også tar opp i seg opprettelse og forvaltning av register over utstedte id-kort og opprettelse og forvaltning av register over godkjente bestillere.

3.5.1 Identitetskontroll

Etter gjeldende ordning plikter arbeidsgiver å sørge for nødvendig identitetskontroll av arbeidstaker før bestilling av id-kort, jf. id-kortforskriften § 3 tredje ledd. Dette innebærer i praksis at arbeidstaker må legge frem godkjent identifikasjonsdokument, som for eksempel førerkort, bankkort eller pass. Videre kreves det at kopi av

identifikasjonsdokumentet skal vedlegges bestillingen av id-kort, og identitetskontroll gjennomfører også av kortutsteder.

Legitimasjonskontrollen som Oberthur AS gjør før utstedelse av id-kort, har vist seg å være viktig for å forhindre falske id-kort i markedet. Oberthur AS har avdekket flere tilfeller der det er uoverensstemmelser mellom bilde og signatur, samt flere tilfeller der det er ugyldig legitimasjonskopi og der detaljer i legitimasjonen ikke stemmer overens med registrerte detaljer.

Departementet viser til at det at arbeidsgivers og kortutstедers kontroll arbeidsgivers identitet, er begge viktige funksjoner som bidrar til å verifisere riktigheten av opplysningene på id-kortene. Departementet mener derfor at gjeldende ordning må videreføres, men for å tydeliggjøre kortutstедers plikt foreslår departementet å ta inn i forskriften at kortutsteder plikter å påse at vilkårene for å utstede id-kort er oppfylt, herunder å foreta identitetskontroll av den som skal ha kortet, før kort utstedes, jf. forskriftsutkastet § 4 første ledd. En slik forskriftsfesting er i tråd med Datatilsynets krav. Det vises for øvrig til at det er gjort vesentlige endringer i kortutstедers kontroll med og håndtering av tilsendte kopier av legitimasjonsdokumenter og på bestillers og arbeidsgivers adgang til å se elektronisk lagret informasjonen.

3.5.2 Register over bestillere og utstedte id-kort

Bestillerregisteret

Bestilling av id-kort skal kunne utføres av en bestiller på vegne av arbeidsgiver. Bestilleren kan være en eller flere personer i større firma og den samme som kortinnehaver i enkeltpersonforetak. Det kreves at bestiller av id-kort er ansatt i samme selskap som vedkommende arbeidstaker som det bestilles id-kort for. Kortutsteder skal opprette og forvalte et register over godkjente bestillere, hvilket blant annet forenkler kontrollprosedyren ved rebestilling/nybestilling, samt gjør det mulig i ettertid å sjekke hvem som bestilte kortet.

Id-kortregisteret

id-kortregisteret er viktig for å ha oversikt over utstedte kort både av sikkerhetshensyn og kontrollhensyn. Av hensyn til ordningens troverdighet er det nødvendig å kunne verifisere at et id-kort som en person har er gyldig og at det er utstedt på korrekt måte. Arbeidstilsynet må når de utfører tilsyn på bygge- og anleggsplasser, ha anledning til å kunne verifisere kortet og kortets innehaver ved å kontrollere mot kortregisteret hos Oberthur AS. Arbeidstilsynets adgang til kontroll mot kortregisteret er også nødvendig for å avdekke aktører i markedet som tilbyr falske id-kort. Av hensyn til å hindre omgåelse av registreringsplikter, bør Arbeidstilsynet også kunne kontrollere at en person eller virksomhet fortsatt er korrekt registrert i relevante registre. På denne bakgrunn er det etter departementets syn et behov for at kortutsteder oppretter og driver et slikt register. Dette gjøres i dag i henhold til avtale mellom departementet og Oberthur AS.

Departementet vil foreslå å forskriftsfeste kravene til bestiller- og kortregister, særlig fordi det vil innebære en klargjøring, jf. forskriftsutkastet § 5 andre og tredje ledd. Det understrekes at dette ikke innebærer noen realitetsendring i forhold til gjeldende ordning. En slik forskriftsfesting er i samsvar med Datatilsynets anmodning.

3.5.3 Registreringskrav

På tidspunktet for fastsettelse av gjeldende forskrift var det ennå ikke klart hvilke registreringsplikter det var mulig og hensiktsmessig å oppstille. Både for Arbeidsdepartementet, Oberthur AS og Arbeidstilsynet har dette vært svært krevende å få fastlagt. De fleste problemstillingene som ble avdekket underveis er imidlertid nå løst og ordningen, med de registreringsplikter som er besluttet, fungerer godt for de aller fleste virksomheter som er korrekt registrert i de registrene de skal være registrert i.

Som nevnt over, må arbeidstakere og virksomheter, hvor dette er påkrevet etter andre regler, oppfylle registreringspliktene i Enhetsregisteret, Folkeregisteret, MVA-mantallet, Arbeidstaker- og arbeidsgiverregisteret og Sentralskattekontoret for utenlandssaker. Ikke alle skal være registrert i alle registrene. For en utenlandsk arbeidstaker som ikke er bosatt i Norge, er det for eksempel ikke registreringsplikt i Folkeregisteret, men i stedet i Sentralskattekontoret for utenlandssaker. Hvilke registreringsplikter som må være oppfylt for å få id-kort er fastsatt av departementet og følger av informasjon gitt av Arbeidstilsynet og Oberthur AS. Departementet finner det imidlertid hensiktsmessig at de konkrete registreringspliktene nå forankres direkte i forskriften. Dette vil tydeliggjøre kravene og som sådan gjøre reglene enklere å forholde seg til for virksomhetene.

Departementet foreslår at det skal gjelde de samme registreringsplikter for arbeidstakere og virksomheter i renholdsbransjen, se nærmere nedenfor i punkt 5.3.1.

Etter dette foreslås følgende registreringskrav: Enhetsregisteret, Folkeregisteret, MVA-mantallet, Arbeidstaker- og arbeidsgiverregisteret, Sentralskattekontoret for utenlandssaker og bemanningsforetakregisteret.

4 Renholdsbransjen – kjennetegn og utfordringer

4.1 Antall virksomheter, organisering og særtrekk

Det er omtrent 2500 virksomheter i renholdsbransjen, og en stor andel av disse er små virksomheter og enkeltpersonforetak. Om lag 0,9 prosent av totalt antall sysselsatte arbeider innen renholdsbransjen, dvs. at bransjen sysselsetter om lag 22.600 arbeidstakere. Bransjen har en av de høyeste andeler arbeidstakere med minoritetsbakgrunn og over 80 prosent av arbeidsstokken er kvinner.⁹

Arbeidstilsynets erfaringer på bakgrunn av tilsyn i renholdsbransjen, viser at det er stor variasjon i organisering av virksomhetene. Virksomhetenes størrelse er også varierende, men det er mange mindre virksomheter som organiseres av enkeltpersoner, og som drives fra hjemmekontor, mobiltelefoner, postbokser, e.l. Dette gjør det vanskelig å finne disse virksomhetene gjennom de registrene Arbeidstilsynet har tilgang til. I tillegg er det ofte slik at de ansatte arbeider spredt i andre bedrifters lokaler og utenom det som anses som normal arbeidstid. Dette innebærer at tilsyn i stor grad må utføres på de tider av døgnet og på de steder hvor renholderne arbeider. Gjennom tilsynsbesøk har Arbeidstilsynet

⁹ Tallene er hentet fra SSB for 2007.

avdekket at virksomheter har satt ut renholdsoppdrag, uten å være klar over at selskapet de har kontrakt med har overlatt oppdraget til et annet selskap (underentreprise). I deler av markedet inngår videreformidling av oppdrag i måten selskapene er organisert og opererer på.

Renholdsbransjen preges også av lav organisasjonsgrad både hos arbeidsgivere og arbeidstakere.¹⁰ Andre særtrekk ved bransjen er deltidsarbeid, skiftarbeid og liten tilknytning til fast arbeidssted.

4.2 Utfordringer i renholdsbransjen

Utfordringene i renholdsbransjen er sammensatte. Arbeidsmiljøbelastninger av organisatorisk art og generelt manglende kunnskap om og fokus på systematisk HMS-arbeid skaper særlige utfordringer.

4.2.1 Arbeidsmiljøbelastninger

Renholdsarbeidere og servicepersonale er den yrkesgruppen som har de høyeste arbeidsmiljøbelastningene i forhold til andre grupper, når det gjelder ergonomi og psykososiale belastninger.¹¹ Denne gruppen har i tillegg store arbeidsmiljøbelastninger av organisatorisk art, herunder dårlige muligheter til faglig utvikling og jobbusikkerhet. Bransjen er preget av mye skiftarbeid. Deltidsarbeid er som nevnt også svært vanlig i bransjen, og Arbeidstilsynet får tilbakemeldinger som viser at en god del arbeidstakere ønsker økt stillingsprosent. Arbeidet er ofte preget av at det er avsatt for lite tid per oppdrag, noe som fører til tidspress. Bransjen har lave krav til utdanning og dette kan influere på arbeidstakers mulighet til å ivareta sine rettigheter. Arbeidstakerne arbeider ofte alene, og det er i liten grad anledning til kollegakontakt.

4.2.2 Sykefravær

Sykefraværet i renholdsbransjen er på ca. 10,5 prosent og er blant det høyeste i alle bransjer. Sykemeldingsårsakene i bransjen er i hovedsak høyt arbeidspress, uheldige arbeidsstillinger, skiftende arbeidstider, nattarbeid og usikre arbeids- og ansettelsesforhold.

En annen sykefraværsfaktor er eksponering for kjemikalier, kombinert med manglende opplæring i bruk av disse. Arbeidstilsynet førte tilsyn med kjemikalier i renholdsbransjen i mai 2009. Ved dette tilsynet ble det avdekket at opp mot 30 prosent av virksomhetene gir mangelfull informasjon til de ansatte om kjemikaliene de er utsatt for i sitt daglige arbeid, og at ca. 40 prosent av de helsefarlige kjemikaliene som er kontrollert er feilmerket. Tilsynet avdekket også at i 45 prosent av virksomhetene med fremmedspråklige ansatte får ikke de ansatte informasjon om kjemikaliene på et språk de

¹⁰ St.prp. nr. 1 (2008-2009) s. 118

¹¹ Jf. STAMI-rapportene "Arbeidsmiljø og helse – hovedrapport" årgang 9 nr. 16 og "Ergonomisk arbeidsmiljø – delrapport" årgang 9 nr. 15 fra 2008.

forstår, og at 28 prosent av alle virksomhetene mangler rutiner for opplæring om kjemisk helsefare.¹²

Det oppgis likevel at det er en betydelig sykenærverfsfaktor i renholdsbransjen (dvs. at ansatte kommer på jobb selv om de er syke).¹³ Dette skyldes trolig faktorer som små enheter der man er avhengig av hverandre, usikre tilsetningsforhold, mange unge arbeidstakere, mange ansatte med minoritetsbakgrunn, osv.

4.2.3 Utfordringer knyttet til useriøsitet i deler av bransjen

Arbeidstilsynet gir uttrykk for at de opplever deler av bransjen som useriøs. Det er vanskelig å få oversikt over aktørene og Arbeidstilsynets oppfatning er at kravene til arbeidsvilkår og arbeidsmiljø ofte ikke tas på alvor. I forbindelse med tilsyn møter Arbeidstilsynet renholdsarbeidere som ikke vet hvem de i realiteten jobber for og som mangler skriftlige arbeidskontrakter. Arbeidstilsynet erfarer også at arbeidstakere som får besøk av tilsynets inspektører ikke ønsker å oppgi identitet eller hvem de jobber for.

Svært få virksomheter i renholdsbransjen har en fungerende verneombudsordning. I følge Arbeidstilsynet er det generelt liten interesse for og kunnskap om systematisk HMS-arbeid og dette gjelder også de store aktørene. Betegnende for bransjen er liten kommunikasjon mellom ledelsen og de ansatte om de ulike problemene som oppstår. Tilsynet avdekker at ansatte ofte er overlatt til å løse eventuelle arbeidsmiljøproblemer selv.

Renholdsbransjen har en høy andel arbeidsinnvandrere og annen arbeidskraft med utenlandsk bakgrunn. Dette fører ofte til språkproblemer og dårlig kunnskap om det norske arbeidsmarkedet, som gjør arbeidet med HMS og verneombudsordningen særlig utfordrende. Fra tilsyn i andre bransjer erfarer Arbeidstilsynet også at mange innvandrere har et anstrengt forhold til offentlige myndigheter fra sitt eget land, og derfor vil kvie seg for kontakt med Arbeidstilsynet eller andre offentlige etater. Etter Arbeidstilsynets mening er det ingen grunn til å tro at dette er annerledes i renholdsbransjen.

En hovedproblemstilling ser ut til å være manglende skriftlige arbeidskontrakter, mangelfulle kontrakter og/eller manglende samsvar mellom arbeidskontrakt og faktisk tidsbruk på et oppdrag. Ofte opereres det ikke med overtid i bransjen. Med en rekke oppdrag per døgn kan den reelle arbeidstiden bli meget lang.

Det er også dokumentert at deler av bransjen opererer svart og dermed utgjør en utfordring også for andre myndigheter enn arbeidsmiljømyndighetene.¹⁴

Situasjonen slik den er beskrevet ovenfor, vil i særlig grad gjelde i storbyene og i tettbefolkede områder. Utover i landet er forholdene gjerne mer gjennomsluttede, slik at selskapene ikke like lett kan operere svart og/eller i strid med lover og regler.

¹² <http://www.arbeidstilsynet.no/c26964/nyheter/vis.html?tid=52794>

¹³ STAMI-rapporten "Arbeidsmiljø og helse – hovedrapport" årgang 9 nr. 16 s. 73

¹⁴ St.prp. nr. 1 (2008-2009) s. 118

4.3 Tidligere initiativer for økt seriøsitet i renholdsbransjen

Det har i de senere årene vært tatt flere initiativer for å se nærmere på hvordan utfordringene i renholdsbransjen kan løses. Kommunal- og regionaldepartementet nedsatte i april 1981 et utvalg som skulle vurdere mulighetene for å oppnå bedre kontroll med rengjøringsvirksomhetene slik at disse kunne bli tryggere, mer stabile arbeidsplasser med godt arbeidsmiljø og tilfredsstillende lønnsforhold for de ansatte. I *NOU 1981:27 De private renholdsbedrifter i Norge* foreslo utvalget å innføre en partsadministrert godkjenningsordning underlagt departementets kontroll. Forslaget møtte sterk motstand, særlig blant de mindre bedriftene. Det videre arbeidet førte til at det i 1984 ble forskriftsfestet et krav til obligatorisk opplæring for ledere av private renholdsbedrifter. Forskriften ble opphevet i 2000 fordi den ikke virket etter intensjonen og var blitt mindre aktuell.

Kommunaldepartementet nedsatte et nytt utvalg som i 1993 la frem *NOU 1993:10 Om renhold*. Utvalget skulle beskrive arbeidsmiljøforholdene i bransjen og peke på hva som kunne gjøres for å bedre forholdene. Hovedforslaget var å etablere en frivillig godkjenningsordning. Hensikten var å bidra til at bare godkjente bedrifter (det vil si bedrifter som oppfyller de kravene til arbeidsmiljøstandarder som er gitt i gjeldende regelverk) fikk oppdrag. Med økonomisk støtte fra både det offentlige og hovedorganisasjonene i arbeidslivet ble godkjenningsordningen Ren Utvikling etablert i 1993 av SBL (i dag NHO Service) og Norsk Arbeidsmandsforbund(NAF). På bakgrunn av svikt i finansieringen ble ordningen avvirket i 2002. Ren Utvikling ble relansert av de samme parter i 2005. I tillegg har HSH og Norsk Renholdsinstittutt etablert en egen godkjenningsordning.

Vilkårene for å bli godkjent innenfor disse ordningene går til dels vesentlig lenger enn det departementet legger opp til i dette høringsforslaget.

4.4 Innspill fra bransjen til ny id-kortordning

Bransjen har ved flere anledninger kommet med nyttige innspill til hvordan en id-kortordning kan utformes. I august 2009 hadde arbeidsministeren et møte med NAF og NHO Service hvor partene redegjorde for forholdene i bransjen i dag, utfordringen knyttet til useriøse aktører og arbeidet for å forhindre sosial dumping. Begge parter går inn for at det innføres id-kort for renholdsbransjen tilsvarende ordningen i bygge- og anleggsbransjen. I tillegg ønsker partene en offentlig registreringsordning som kan kobles mot id-kortene. De har tatt til orde for at det bør være et vilkår for at en renholdsbedrift skal kunne søke om id-kort at den er registrert i et offentlig register som tilbyr renholdstjenester. NHO og NAF har foreslått kriterier for godkjenning/ registrering/ utstedelse av id-kort som går til dels vesentlig lenger enn det som gjelder for bygge- og anleggsbransjen etter gjeldende forskrift.

I september 2009 hadde departementet også et møte med de øvrige partene i bransjen (hovedorganisasjonene) for å innhente deres synspunkter med hensyn til hvilke krav som bør stilles for å gjøre id-kort til et egnet virkemiddel. I møtet presiserte både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden at de ønsker en ordning med id-kort *i kombinasjon med* en offentlig registrerings-/godkjenningsordning.

5 Forslag til ny id-kortordning for renholdsbransjen

5.1 Innledning

Departementet foreslår at gjeldende forskrift om id-kort på bygge- og anleggsplasser oppheves og at det vedtas en ny felles forskrift som regulerer id-kort for flere bransjer, i denne omgang bygge- og anleggsbransjen og renholdsbransjen. Det foreslås en ordning med krav til id-kort for renholdsbransjen som for det første viderefører de registreringspliktene som gjelder for id-kort i den eksisterende forskriften for bygge- og anleggsbransjen. På grunnlag av de særskilte utfordringene i renholdsbransjen, foreslås det også, etter ønske fra partene i arbeidslivet, å innføre et særlig krav om HMS-egenerklæring (med et konkret innhold) som tilleggsvilkår for utstedelse av id-kort. Departementet foreslår videre at id-kortordningen i renhold knyttes til en registreringsordning. Det legges opp til at Arbeidstilsynet skal føre et eget register over renholdsvirksomheter som oppfyller vilkårene for id-kort. Opplysningene i dette registeret skal være offentlig tilgjengelig.

På tilsvarende måte som for gjeldende id-kortordning vil produksjonen av id-kort i renholdsbransjen foretas av en kortutsteder som er utpekt av Arbeidsdepartementet. Kortproduksjonen vil foregå på grunnlag av en kravspesifikasjon med et sett med standardiserte krav til produksjon av id-kortet, herunder krav til kortets utforming og kvalitet, krav til kortutsteder, utstedelsessystem og krav til sikkerhet ("bransje-standard"). Dette betyr at id-kortet for renholdsbransjen vil få tilsvarende pålitelighet og sikkerhetsgrad som id-kort i bygge- og anleggsbransjen.

En stor utfordring i renholdsbransjen er vanskelighetene med å få oversikt over aktørene og bransjens manglende kunnskap om og fokus på arbeidet med HMS. Gjennom kravet til dokumentasjon av at arbeidsgiver og arbeidstaker er registrert i relevante lovpålagte offentlige registre, vil id-kort kunne dokumentere at innehaveren er lovlig registrert og arbeidstakere i virksomheten er lovlig registrert. Sammen med et register over renholdsvirksomheter som har fått id-kort, vil tilsynsmyndighetene få direkte tilgang til informasjon om aktørene i renholdsbransjen, noe som vil kunne lette tilsynsmyndighetenes arbeid.

Ordningen vil også kunne understøtte samarbeidet med andre tilsynsmyndigheter. En bedre oversikt over de som jobber i renholdsbransjen, vil blant annet kunne medføre at det blir enklere å oppdage virksomheter som benytter seg av ulovlig arbeidskraft. Videre er det slik at dersom en arbeidstaker på forespørsel ikke kan vise fram id-kortet, kan det være en indikasjon på at hans eller hennes arbeidsgiver ikke har oppfylt registreringspliktene etter skatte- og avgiftslovgivningen. Ordningen vil bidra til at det blir lettere å skille seriøse virksomheter fra de useriøse i tilknytning til alle typer oppdrag i renholdsbransjen. Departementet legger til grunn at de fleste virksomheter og arbeidstakere er seriøse og søker etter beste evne å drive innenfor regelverket. Ordningen tar sikte på å ramme de som bevisst driver i gråsonen eller utenfor det norske regelverket, uten at det blir en ytterligere byrde for de lovlidige aktørene i bransjen. Nedenfor følger departementets vurderinger og forslag til en modell for innføring av id-kort i renholdsbransjen. I kapittel 7 foretas det en gjennomgang av de enkelte bestemmelsene i departementets forslag til ny forskrift, jf. også utkastet til ny forskriftstekst som følger vedlagt.

5.2 Virkeområdet for id-kortordningen i renholdsbransjen

Forslaget om id-kort for renholdsbransjen bygger som nevnt på den eksisterende ordningen i bygge- og anleggsbransjen. Det legges imidlertid opp til en noe annen modell når det gjelder hvilke deler av renholdsbransjen som skal være omfattet av et krav om id-kort. Plikten til å ha id-kort i bygge- og anleggsbransjen er avgrenset av begrepet bygge- og anleggs*plass*, og alle som utfører arbeid innenfor et slikt område skal ha id-kort. Dette er imidlertid en avgrensning som ikke er mulig å videreføre til renholdsbransjen. På bakgrunn av særtrekkene og utfordringene i renholdsbransjen, foreslår departementet at virkeområdet for kravet om id-kort i utgangspunktet bestemmes ut fra bransjetilhørighet, og defineres etter SSBs bransjekoder (Standard for næringsgruppering, SN2007). Det vises til at SSBs bransjekoder allerede blir benyttet som kriterium for hvilke virksomheter som skal ha bedriftshelsetjeneste etter arbeidsmiljøloven. Den samme avgrensningen gjelder også for den foreslåtte forskriften om regionale verneombud i renholdsbransjen.

Med en slik avgrensning vil bare virksomheter som er registrert som renholdsbedrifter ha plikt til å sørge for id-kort. Det innebærer at virksomheter innenfor andre bransjer som har ansatt rengjøringspersonale, dvs. utfører renhold i egen regi, vil falle utenfor. Det vil for eksempel både kunne gjelde en kommune med ansatte som utelukkende har renholdsoppgaver, og et advokatfirma som har ansatt en student for å gjøre rent i kontorlokalene. Når det gjelder privatmarkedet vil situasjoner der det er snakk om et tjenesteoppdrag (det vil si at privatpersonen er en oppdragsgiver) omfattes av plikten til å bære id-kort, forutsatt at oppdragstakeren er registrert som renholdsvirksomhet (for eksempel som et enkeltpersonforetak). Dersom privatpersonen derimot *ansetter* en renholdsarbeider, vil dette forholdet i utgangspunktet falle utenfor kravene i id-kortforskriften.

Med en modell for avgrensning basert på bransjetilhørighet, vil det være naturlig å likevel unnta ansatte i renholdsvirksomheten som har andre arbeidsoppgaver enn det som kan knyttes til renhold, fra plikten til å ha id-kort.

Et annet alternativ ville være å fastsette virkeområdet for ordningen slik at den gjelder for alle som utfører *renholdsarbeid*, uavhengig av virksomhetens bransjetilhørighet. Virksomhetenes alminnelig aktivitet/oppgaver vil dermed ikke være relevant. Derimot blir vurderingen hvilke konkrete arbeidsoppgaver den ansatte har. Dersom den enkelte arbeidstaker har arbeidsoppgaver som i det vesentlige er renholdsarbeid gjelder det en plikt for arbeidsgiveren til å utstyre denne arbeidstakeren med id-kort. Dette innebærer at i virksomheter som primært leverer renholdstjenester, vil de av de ansatte som har andre oppgaver enn renholdsarbeid (for eksempel administrative oppgaver), uten videre falle utenfor kravet om id-kort.

Denne modellen antas å ville ha et videre nedslagsfelt enn en modell basert på bransjetilhørighet, i alle fall dersom man ser hen til hvilke *bedrifter* som omfattes. Det vil imidlertid kunne være relativt vanskelig å avgjøre hvor langt plikten til å utstyre en eller flere ansatte med id-kort rekker. Det vises til at begrepet "renholdsarbeid" kan være uklart, i alle fall inntil forskriften har blitt praktisert over noe tid.

Både private og offentlige arbeidsgivere, samt enkeltpersonforetak uten ansatte skal være omfattet av kravet om id-kort, dersom de ellers omfattes av virkeområdet. For de som har en plikt til å ha id-kort, gjelder denne plikten uansett arbeidssted, også i tilfeller der det utføres renholdsarbeid i private hjem.

Det er departementets vurdering at id-kortordningen primært bør gjelde innenfor de virksomhetene som tradisjonelt kan oppfattes å tilhøre renholdsbransjen. Det vises til formålet med ordningen og bakgrunnen for å innføre den på nye områder. På denne bakgrunn foreslår departementet å fastsette virkeområdet ut fra bransjetilhørighet.

Departementet ber imidlertid særlig om innspill til den foreslåtte avgrensningen av virkeområdet, både med hensyn til om den dekker aktuelle og viktige forhold, eventuelt om den treffer for vidt.

5.3 Vilkår for id-kort i renholdsbransjen

5.3.1 Registreringsplikter som vilkår for id-kort

Vilkårene for å få utstedt id-kort etter gjeldende ordning i bygge- og anleggsbransjen er at virksomhet og arbeidstaker er tilfredsstillende registrert i alle relevante register, se nærmere om dette i punkt 2.2. Det foreslås at tilsvarende registreringskrav skal gjelde for renholdsbransjen. Det vises spesielt til at det for bygge- og anleggsbransjen er foreslått at bemanningsforetak skal være registrert i Arbeidstilsynets register for bemanningsforetak for å få id-kort. Forslaget er nærmere omhandlet i punkt 3.3.2. Departementet foreslår at denne registreringsplikten skal gjelde på tilsvarende måte for renholdsvirksomheter. Vi ber imidlertid om høringsinstansenes syn på om dette er hensiktsmessig eller om registrering i andre registre bør komme i stedet eller i tillegg.

5.3.2 Andre vilkår for id-kort

Som nevnt har partene i renholdsbransjen tatt til orde for at det må stilles ytterligere krav for å få id-kort. Kravene som bransjen har foreslått er langt på vei de samme som stilles i den bransjestyrte, frivillige godkjenningsordningen Ren Utvikling. Kravene samsvarer dessuten i en viss utstrekning med det som gjelder i den eksisterende melde- og registreringsordning for bemanningsvirksomheter. Følgende ti tilleggskriterier som vilkår for id-kort er foreslått fra bransjen:

1. Revisjonsberetning
2. Godkjent regnskap
3. Dokumentasjon for betalt skatt, merverdiavgift, arbeidsgiveravgift, samt opplysninger om eventuelle restanser på konto for skattetrekk
4. Bekreftelse for etablert konto for skattetrekk
5. Bedriftshelsetjeneste
6. Egenerklæring om HMS-system
7. Opplysninger om verne- og hovedverneombud og arbeidsmiljøutvalg når det er plikt for bedriften til å etablere dette

8. Yrkesskadeforsikring
9. Egenerklæringer som bekrefter at bedriften benytter skriftlig arbeidsavtale, samt konkrete eksempler på slike inngåtte avtaler
10. Krav om fast representant i Norge

Departementet mener at en ordning med id-kort i renholdsbransjen med samme krav som i bygge- og anleggsbransjen – i kombinasjon med et offentlig register over virksomheter som har fått utstedt id-kort – har tilstrekkelige elementer i seg til å sikre at ordningen blir et effektivt virkemiddel for å bedre HMS-tilstanden i bransjen og som sådan et hensiktsmessig tiltak mot sosial dumping. Samtidig mener departementet at det ut fra de særskilte utfordringene i renholdsbransjen vil være formålstjenelig å innføre noen av tilleggskravene som bransjen har foreslått.

Departementet har nedenfor vurdert hvilke av de foreslåtte tilleggskravene som bør inngå som vilkår for å utstede id-kort i renholdsbransjen. I vurderingen er det lagt vekt på hvilke begrensninger som følger av EØS-retten, herunder hvordan kravene harmonerer med formålet med id-kortordningen, samt hvordan ordningen kan gjennomføres i praksis. Det er et sentralt hensyn at id-kortordningen forankres i formålet om å ivareta sikkerhet, helse og arbeidsmiljø i renholdsbransjen. Det vises i denne sammenheng til kapittel 1.2.

Kriteriene vedrørende egenerklæring om HMS-system, bedriftshelsetjeneste og vernetjeneste (nummer 5 – 7 over) er etter departementets oppfatning hensiktsmessige vilkår som er tilstrekkelig forankret i hensynet til helse, miljø og sikkerhet, Arbeidsmiljølovens krav om bedriftshelsetjeneste¹⁵ gjelder for renholdsbedrifter og dette kravet vil som hovedregel gjelde for utenlandske bedrifter på tilsvarende måte som for norske. Det samme gjelder arbeidsmiljølovens krav til vernetjeneste. Innholdet i en HMS-egenerklæring må konkretiseres nærmere, men departementet mener at utgangspunktet må være en egenerklæring om etterlevelse av de generelle HMS-kravene i arbeidsmiljøloven. Hvordan egenerklæringen om HMS-system bør utformes er nærmere omtalt nedenfor i punkt 5.3.3.

Kriteriet om yrkesskadeforsikring (nummer 8) anses også som et relevant krav ut i fra ordningens formål. Lov om yrkesskadeforsikring¹⁶ pålegger arbeidsgivere en plikt til å tegne yrkesskadeforsikring for sine arbeidstakere i den utstrekning arbeidsgiveren plikter å betale arbeidsgiveravgift etter folketrygdloven. Dette gjelder både norske arbeidsgivere og utenlandske arbeidsgivere som driver virksomhet i Norge. I kraft av en EØS-forordning¹⁷ må også at alle arbeidstakere innenfor EØS-området være dekket av en ordning som sikrer arbeidstakere økonomiske ytelser i forbindelse med yrkesskade. På denne bakgrunn mener departementet at det er relevant å stille krav om at arbeidsgiver bekrefter at arbeidstakerne er dekket av en ordning som sikrer økonomisk kompensasjon i tilfelle yrkesskade. Departementet foreslår at en slik bekreftelse også kan inngå i en HMS-egenerklæring.

¹⁵ Lov 17. juni 2005 nr. 62 (arbeidsmiljøloven), jf. forskrift 11. februar 2009 nr. 162 (om godkjent bedriftshelsetjeneste)

¹⁶ Lov 16. juni 1989 nr. 65 (yrkesskadeforsikringsloven)

¹⁷ Forordning (EØF) nr. 1408/71 med senere endringsforordninger

Departementet mener videre at det er innenfor formålet med ordningen å oppstille et vilkår om bekreftelse på at det er inngått skriftlige arbeidsavtaler med arbeidstakerne i bedriften. Det vises til at mangel på skriftlige arbeidsavtaler er et særlig stort problem i renholdsbransjen. I følge et EU-direktiv¹⁸ er arbeidsgivere forpliktet til å informere arbeidstakerne skriftlig om vilkårene i ansettelsesforholdet, enten i form av skriftlig arbeidsavtale, et ansettelsesbrev og/eller et eller flere andre skriftlige dokumenter. Departementet foreslår at en slik bekreftelse kan inngå i en HMS-egenerklæring.

5.3.3 Nærmere om HMS-egenerklæring som vilkår for id-kort

En HMS-egenerklæring skal være en egenerklæring der det bekreftes at virksomheten:

- følger de generelle HMS-kravene i arbeidsmiljøloven (inkl. kravene om bedriftshelsetjeneste og vernetjeneste hvor dette er påkrevd)
- har inngått skriftlige arbeidsavtaler med de arbeidstakerne som til en hver tid er ansatt i virksomheten
- har en ordning som sikrer arbeidstakerne økonomisk kompensasjon i tilfelle yrkesskade

Forslaget om en HMS-egenerklæring innebærer at arbeidsgiverne skal avgi en erklæring som bekreftelse på at de nevnte kravene er oppfylt. Erklæringen bør kunne inngis elektronisk eller på et fastsatt skjema, i forbindelse med at det søkes om id-kort. Det er dermed kortutsteder som mottar erklæringen. Det legges ikke opp til at kortutsteder skal kreve inn dokumentasjon og foreta en kvalitativ vurdering av om kravene faktisk er oppfylt før id-kort kan utstedes. Dette ville kreve en vesentlig annen organisering av hvordan kortene utstedes, sammenlignet med det som gjelder etter dagens ordning. Etter departementets syn vil likevel kravet om en HMS-egenerklæring med innholdet som nevnt over, bidra til en bevisstgjøring av arbeidsgiverne med hensyn til hvilke regler og krav som gjelder. Kontroll med om reglene faktisk følges, foregår i forbindelse med Arbeidstilsynets tilsynsarbeid.

5.3.4 Inndragning av id-kort ved brudd på reglene i HMS-egenerklæringen

Departementet har vurdert om det skal kunne iverksettes sanksjoner direkte knyttet til id-kort i de tilfeller Arbeidstilsynet avdekker brudd på id-kortforskriften. Generelt mener departementet at tilsynsmyndighetenes ordinære virkemidler jf. arbeidsmiljøloven kapittel 18, er tilstrekkelig til å sikre etterlevelse av id-kortordningen. Det er derfor i utgangspunktet ikke lagt opp til at id-kortet skal kunne inndras av andre grunner enn det som er nevnt i forskriftsutkastet § 7 annet ledd (utløpte kort/arbeidsforhold).

Når det gjelder kravet om å inngi HMS-egenerklæring for renholdsvirksomheter, jf. forskriftsutkastet § 14, stiller imidlertid dette seg noe annerledes. Forslaget om HMS-egenerklæring som vilkår for id-kort innebærer at det ikke blir foretatt noen kontroll av om virksomheten faktisk oppfyller kriteriene i erklæringen på tidspunktet for utstedelse av id-kort. Dersom det i forbindelse med tilsyn viser seg at virksomheten i realiteten ikke oppfyller HMS-reglene som nevnt i erklæringen, er id-kort utstedt på grunnlag av feil

¹⁸ Direktiv 91/533/EØF

forutsetninger og kan derfor anses ugyldig. Departementet har vurdert om id-kortet bør inndras i slike situasjoner. Selv om id-kortet utstedes til den enkelte arbeidstaker, vises det til at etterlevelsen av HMS-reglene er et ansvar som utelukkende hviler på virksomheten.

Ved brudd på de aktuelle HMS-reglene, vil arbeidsmiljølovens vanlige virkemidler komme til anvendelse, uavhengig av id-kortordningen. Aktuelle virkemidler er pålegg, tvangsmulkt og stansing, jf. arbeidsmiljøloven kapittel 18. Departementet foreslår i tillegg en bestemmelse i id-kortforskriften om at slike brudd også skal kunne føre til at id-kortet inndras av tilsynsmyndighetene. Det legges likevel opp til at inndragning først kan iverksettes etter at virksomheten eventuelt ikke retter seg etter de pålegg som er gitt av tilsynsmyndighetene, i medhold av arbeidsmiljølovens kapittel 18. Virksomheten vil altså få mulighet til å rette opp de forholdene som er i strid med HMS-reglene, før id-kort eventuelt blir inndratt. Det vises til utkast til forskrift § 17 første ledd.

5.3.5 De øvrige forslagene fra bransjen

De øvrige vilkårene bransjen har foreslått; det vil si kravene om dokumentasjon på revisjonsberetning, godkjent regnskap, innbetalt skatt, merverdiavgift og arbeidsgiveravgift, samt etablert konto for skattetrekk og opplysninger om eventuelle restanser på slik konto (nummer 1 – 4 over), har etter departementets syn ikke tilstrekkelig forankring i HMS-formålet med ordningen. De er først og fremst begrunnet i hensynet til å øke seriositeten i bransjen, herunder sikre at skatterettslige plikter blir fulgt. Departementet er enig i at dette er et viktig hensyn, men mener at de blir tilstrekkelig ivare tatt ved å videreføre registreringspliktene i gjeldende id-kortordning.

Når det gjelder det foreslåtte kravet om fast representant i Norge, er det departementets oppfatning at et slikt krav ikke i utgangspunktet kan begrunnes godt nok i hensynet til helse, miljø og sikkerhet og at det er nokså tvilsomt i forhold til EØS-retten. Departementet vil derfor ikke foreslå et slikt vilkår for id-kort i renholdsbransjen. Når det gjelder kravet om fast stedlig representant for *bemanningsforetak*¹⁹, anses dette som forenelig med EØS-retten, både fordi utsendingsdirektivet åpner for særreguleringer for bemanningsforetak og bruk av innleie og fordi bemanningsforetak er unntatt fra tjenestedirektivet.

5.4 Registreringsordning – register over virksomheter som har fått id-kort

5.4.1 Forslag til modell

Som nevnt over foreslår departementet å innføre en registreringsordning i forbindelse med id-kortordningen i renholdsbransjen, jf. utkastet til forskrift § 15. I henhold til forslaget vil alle virksomheter som har fått utstedt et eller flere id-kort inngå i et offentlig tilgjengelig register som skal administreres av Arbeidstilsynet. Dette forslaget har sin bakgrunn i forslag fra partene i bransjen. Et slikt register er hensiktsmessig fordi det vil bidra til å gjøre tilsynsarbeidet mer effektivt. Det vises til at et av hovedtrekkene i renholdsbransjen er at det er vanskelig å få oversikt over aktørene.

¹⁹ Jf. forskrift 4. juni 2008 nr. 541 om bemanningsforetak

Det foreslås også at opplysningene i registrert gjøres offentlig tilgjengelige. Det vil føre til at brukere av renholdstjenester kan kontrollere om den virksomheten de vurderer å benytte, har oppfylt lovpålagte registreringsplikter og har inngitt en egenerklæring om at det oppfyller nærmere angitte HMS-krav. Dette vil være et klart insentiv for virksomhetene til å sørge for id-kort til sine ansatte.

Departementet har ved vurderingen av hvordan registreringsordningen skal utformes, lagt vekt på både hvilke begrensinger som følger av de alminnelige reglene i EØS-retten, og hva som er praktisk gjennomførbart. Det er også sett hen til den melde- og registreringsordningen som gjelder for bemanningsforetak²⁰. Etter denne ordningen gjelder det en meldeplikt til Arbeidstilsynet for både norske og utenlandske bemanningsforetak som skal drive virksomhet i Norge. I meldingen skal det dokumenteres at foretaket oppfyller følgende krav:

- a) er registrert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap i Norge, evt. bankgaranti for beløp som tilsvarer minstekrav til aksjekapital
- b) er registrert i Enhetsregisteret
- c) er registrert hos norske skattemyndigheter
- d) har fast representant i Norge (gjelder utenlandske bemanningsforetak som ikke har fast forretningssted eller hjemsted i Norge)

Arbeidstilsynet fører et register over de foretakene som har oppfylt meldeplikten. Opplysningene i registeret er offentlig tilgjengelig, og det følger av forskriften §10 at det ikke er tillatt å leie arbeidstakere fra bemanningsforetak som ikke er registrert.

Departementets forslag for renholdsbransjen legger opp til at når en virksomhet har fått utstedt id-kort til en eller flere av sine arbeidstakere, vil virksomheten automatisk bli meldt inn i registeret. Kortutsteder skal sørge for at det går melding om utstedt id-kort til Arbeidstilsynet. På denne måten vil registeret omfatte virksomheter som oppfyller følgende krav:

- a) er registrert i Enhetsregisteret
- b) er registrert i Arbeidsgiverregisteret
- c) er registrert hos norske skattemyndigheter (MVA-mantallet/SFU)
- d) er registrert i bemanningsforetakregisteret (når det er påkrevd)
- e) har inngitt HMS-egenerklæring

Det presiseres at selve registreringsordningen i seg selv ikke oppstiller noen andre vilkår enn det som gjelder for å få id-kort. Det legges derfor til grunn at registeret ligger innenfor det som er tillatt etter EØS-retten.

Forslaget til registreringsordning som bransjen har fremsatt innebærer en form for godkjenningsordning etter samme modell som de frivillige godkjenningsordningene som allerede finnes i renholdsbransjen (se punkt 4.3). Departementet presiserer at det foreslåtte registeret kun vil utgjøre en oversikt over hvilke virksomheter som har fått utstedt id-kort i henhold til vilkårene for dette. Det betyr at Arbeidstilsynet som skal ha

²⁰ Jf. forskrift 4. juni 2008 nr 541

ansvaret for registeret, *ikke* skal foreta noen form for godkjenning av virksomheten i henhold til de kriteriene som inngår i HMS-egenerklæringen, før virksomheten blir registrert. Kontroll med om reglene faktisk følges, foregår i forbindelse med Arbeidstilsynets alminnelige tilsynsarbeid.

5.4.2 Vedlikehold av registeret - årlig melding – sletting fra registeret

For at registeret skal være et effektivt virkemiddel og ha troverdighet utad er det avgjørende at det inneholder korrekte opplysninger. Den modellen som er foreslått, innebærer at det skal gå automatisk melding fra kortutsteder til registeret når en virksomhet har fått utstedt id-kort til en eller flere av sine ansatte. Siden id-kortenes maksimale gyldighetstid er to år, vil det kunne gå to år mellom hver gang det går ny informasjon til registeret om at en virksomhet oppfyller vilkårene for id-kort. I løpet av denne perioden kan forholdene ved virksomheten ha endret seg. Det er departementets vurdering at det bør sikres at registeret rutinemessig oppdateres, oftere enn hvert annet år. Det foreslås derfor at registrerte virksomheter én gang pr. år skal sende melding til registeret hvor det bekreftes at virksomheten fortsatt oppfyller vilkårene for å få utstedt id-kort. Det vises til forskriftsutkastet § 16. En tilsvarende meldeplikt gjelder for øvrig også for bemanningsforetak²¹.

Det bemerkes at det i praksis gjerne vil være slik at virksomhetene bestiller nye id-kort gjennom hele året, ettersom arbeidsstokken i en virksomhet ofte varierer. På denne måten vil det gå oppdatert informasjon (herunder ny HMS-egenerklæring) om virksomheten til registeret oftere. Forslaget om årlig melding sikrer imidlertid at det ikke går mer enn ett år før registrert oppdateres, og plikten til å sende inn årlig melding gjelder selv om virksomheten har fått utstedt kort i løpet av det siste året.

Det foreslås videre at Arbeidstilsynet skal kunne slette virksomheter fra registeret dersom årlig melding ikke sendes inn. Virksomheten skal først varsles og kan slettes bare dersom melding ikke er sendt inn innen en frist som er gitt i varselet.

Manglende årlig melding skal imidlertid ikke kunne føre til at id-kortet inndras. Departementet har vurdert det slik at denne mangelen ikke er av så alvorlig karakter at det er rimelig å inndra id-kort.

Departementet foreslår også en hjemmel for slette virksomheter der id-kort har blitt inndratt som følge av brudd på reglene i HMS-egenerklæringen. Det vises til at dette er brudd som utelukkende er virksomhetens ansvar. Videre vises det til hensynet til å holde registrert oppdatert og reelt. Den foreslåtte bestemmelsen om inndragning av kort ved brudd på HMS-reglene er nærmere beskrevet i punkt. 5.3.4 over.

5.4.3 Hjemmel for registeret

Id-kortordningen i renholdsbransjen innføres, i likhet med ordningen som gjelder for bygge- og anleggsbransjen, med hjemmel i arbeidsmiljøloven § 4-1 syvende ledd.

²¹ Jf. forskrift 4. juni 2008 nr. 541

Hjemmelsbestemmelsen åpner for at departementet kan gi forskrift som pålegger bruk av id-kort for arbeidstakere for å ivareta arbeidstakernes helse, miljø og sikkerhet.

Når det gjelder den foreslåtte ordningen med register for renholdsvirksomheter som har fått utstedt id-kort, legger departementet til grunn at det er nødvendig å gjøre endringer i arbeidsmiljøloven for å sikre et tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag for registeret. Det vil bli fremmet forslag om en slik lovendring så snart som mulig.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Den foreslåtte forskriften vil ikke medføre nye plikter for bygge- og anleggsbransjen og vil heller ikke få ytterligere økonomiske konsekvenser for denne bransjen, sammenlignet med gjeldende ordning.

For renholdsbransjen vil forskriften pålegge virksomhetene som er omfattet noen flere lovpålagte plikter, ved at det må anskaffes id-kort til arbeidstakerne, samt at virksomhetene må inngi årlig melding til registeret over virksomheter som har fått utstedt id-kort. Forskriften vil også føre til økonomiske konsekvenser for virksomhetene i renholdsbransjen. I likhet med gjeldende ordning for bygg- og anleggsbransjen, foreslås det at ordningen for renholdsbransjen skal være brukerfinansiert. Det betyr at virksomhetene selv skal dekke kostnadene med å få utstedt id-kort. Pr. i dag koster kortet kr 63 inkl. moms (frakt kommer i tillegg). Det må tas høyde for at kortprisen kan komme til øke noe. Det er anslagsvis 22.600 arbeidstakere og innehavere av enkeltpersonforetak som skal utsyres med id-kort i renholdsbransjen. Samlet vil dette innebære økte utgifter for renholdsbransjen på drøyt 1.4 millioner kroner det første året, basert på dagens kortpris. Siden kortene skal ha begrenset gyldighetstid, vil det dessuten påløpe vedlikeholdskostnader i de påfølgende år.

For Arbeidstilsynet vil forslaget medføre behov for økte ressurser knyttet til tilsyn med ordningen i en ny bransje, oppretting og administrering av et nytt register og til informasjonstiltak overfor de berørte aktørene. Det forutsettes imidlertid at dette skal være mulig å dekke innenfor de ordinære budsjettammer.

De samfunnsmessige konsekvensene av ordningen kan vanskelig måles i kroner og øre, men det forventes at den vil føre til mer effektivt kontroll med HMS-kravene i bransjen, og på denne måte ha en positiv effekt den generelle HMS-standarden, herunder skade- og ulykkestallene og sykefravær. Videre er det ventet at en id-kortordning medfører at flere virksomheter vil registrerer seg og at omfanget av svart arbeid vil reduseres.. Ordningen forventes også å ha en positiv virkning på konkurransesituasjonen mellom virksomhetene i renholdsbransjen for de virksomhetene som retter seg etter kravet om id-kort.

7 Utkast til forskrift med merknader til de enkelte bestemmelsene

Forskrift om krav om identitetskort (id-kort) for arbeidstakere i angitte bransjer

Forskriften kapittel 1 Felles bestemmelser

Forskriften § 1 *Formål*

Forskriftens formål er å ivareta sikkerhet, helse og arbeidsmiljø i virksomheter som omfattes av forskriften.

Bestemmelsen viderefører § 1 i gjeldende forskrift om identitetskort på bygge- og anleggsplasser.

Forskriften § 2 *Virkeområde*

Forskriften kapittel 1 og 2 gjelder for alle virksomheter som utfører bygge- og anleggsarbeid på bygge- og anleggsplasser, jf. § 11.

Forskriften kapittel 1 og 3 gjelder for alle virksomheter som utfører renholdsarbeid, jf. § 13.

Bestemmelsen er endret i forhold til gjeldende forskrift på bakgrunn av at ordningen foreslås utvidet til renholdsbransjen. Forskriften er strukturert slik at den har et kapittel med felles bestemmelser, og deretter særregler for bygge- og anleggsvirksomhet i kapittel 2 og for renholdsvirksomhet i kapittel 3. Bestemmelsen beskriver hvilke deler av forskriften som gjelder de ulike virksomhetene, mens definisjonene av virksomhetene er regulert i hhv. kapittel 2 og 3.

Forskriften § 3 *Arbeidsgivers plikter*

Arbeidsgiver og enkeltpersonforetak skal sørge for at alle som utfører arbeid som omfattes av denne forskriften skal ha id-kort utstedt av en kortutsteder utpekt av departementet.

Arbeidsgiver plikter å sørge for nødvendig identitetskontroll av arbeidstaker før bestilling av id-kort.

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av § 3 i forskrift om identitetskort på bygge- og anleggsplasser. I henhold til bestemmelsen påhviler det arbeidsgivere og enkeltpersonforetak å sørge for id-kort til de som skal utføre arbeid som er omfattet av forskriften. Det følger videre av bestemmelsen at id-kortene skal produseres av en kortprodusent utpekt av departementet.

Andre ledd i gjeldende forskrift om id-kort § 3 om registreringsplikter foreslås videreført i § 12 og § 14 som inneholder særregler for de enkelte bransjene.

Arbeidsgiver pålegges å sørge for nødvendig identitetskontroll av arbeidstaker før bestilling av id-kort. Dette innebærer at arbeidstaker må legge frem godkjent identifikasjonsdokument, som for eksempel førerkort, bankkort, pass eller annet reisedokument ved bestilling av id-kortet. Departementet legger til grunn at det vil være

naturlig å stille krav om at kopi av identifikasjonsdokumentet skal vedlegges bestillingen av kort hos kortutsteder, se nedenfor i § 5 om kortutstедers plikt til identitetskontroll.

Forskriften § 4 *Kortinnehavers plikter*

Id-kortet er personlig og skal ikke overdras til andre.

Ved opphold på arbeidsplassen skal id-kortet bæres godt synlig, og skal på oppfordring vises til tilsynsmyndighetene, verneombud, koordinator for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø og bedrift med ansvar for samordning av vernetiltak etter arbeidsmiljøloven § 2-2.

Bestemmelsen er en videreføring av § 6 i gjeldende forskrift. Departementet presiserer at det er viktig at både arbeidstaker og arbeidsgiver påser at id-kortet bæres synlig, slik det følger av forskriften. Det er en selvsagt forutsetning at id-kortet ikke skal utgjøre en sikkerhetsrisiko. Departementet viser for øvrig til at bransjen opplyser at det finnes hjelmer og bukser med plastlommer for id-kort, slik at disse kan bæres synlig og trygt.

Med tilsynsmyndigheter menes Arbeidstilsynet, Petroleumsstilsynet og skattemyndighetene, dvs. skattekontorene som foretar kontroller i medhold av ligningsloven og merverdiavgiftsloven, og skatteoppkreverne som foretar kontroll etter skattebetalingsloven, se foran under pkt 3.4 om dette forslaget.

Bestemmelsen viser videre til at verneombud kan kreve å se id-kortet. Det presiseres at dette gjelder både bedriftenes lokale verneombud og regionale verneombud.

Forskriften § 5 *Kortutstедers plikter*

Kortutsteder skal påse at vilkårene for å utstede id-kort er oppfylt før kort utstedes, herunder foreta identitetskontroll av arbeidstaker.

Kortutsteder skal opprette og føre et register over godkjente bestillere.

Kortutsteder skal opprette og føre et register over alle utstedte kort, med tilhørende data.

Bestemmelsen er ny, men innebærer ikke noen realitetsendring for kortutsteder. På bakgrunn av krav fra Datatilsynet foreslår departementet her en bestemmelse som klargjør hjemmelsgrunnlaget for kortutstедers forpliktelse til å kontrollere identiteten til arbeidstakere, samt å opprette og føre register over godkjente bestillere og utstedte id-kort.

Forskriften § 6 *Krav til opplysninger på id-kortet*

Id-kortet skal inneholde følgende opplysninger på norsk og engelsk:

- a) navn på arbeidsgiver eller enkeltpersonforetak*
- b) organisasjonsnummer for registreringspliktige virksomheter*
- c) navn på kortinnehaveren*
- d) bilde av kortinnehaveren*
- e) fødselsdato og kjønn*
- f) kortinnehavers signatur*
- g) gyldighetsperiode*
- h) kortnummer*

i) *navn og adresse til utsteder av kortet*

Bestemmelsen viderefører § 4 i gjeldende forskrift om identitetskort på bygge- og anleggsplasser, og er uendret.

Forskriften § 7 *Gyldighetsperiode*

Id-kortet skal utstedes for en periode tilsvarende ansettelsesforholdets lengde, men ikke i noe tilfelle for mer enn to år.

Ved opphør av arbeidsforholdet/virksomheten eller utløpet av kortets gyldighetsperiode skal arbeidsgiver/enkeltpersonforetaket sørge for at id-kortet innleveres kortutsteder for makulering. Tilsynsmyndighetene kan inndra id-kort som er ugyldige fordi gyldighetsperioden er utløpt eller fordi arbeidsforholdet/virksomheten er opphørt. Inndratte kort skal innleveres til kortutsteder for makulering.

Bestemmelsens første ledd viderefører § 5 i gjeldende forskrift om identitetskort på bygge- og anleggsplasser.

Det er kommet innspill om at gyldighetsperioden for id-kort bør utvides til 5 år. Arbeidsgruppen som utredet bedre id-kort for bygge- og anleggsbransjen viste i sin rapport til at for at id-kortene i størst mulig grad skal gi korrekte faktiske opplysninger så bør det fastsettes en gyldighetsperiode og Arbeidsgruppen antok at en gyldighetsperiode på mindre et ett år er lite hensiktsmessig. En gyldighetstid på 2 år ivaretar både arbeidsgivers behov med hensyn til kostnader og hensynet til en troverdig ordning. Ved en gyldighetsperiode på to år sikrer man at for å kunne utstede id-kort blir kontrollert hvert andre år ved rebestilling av id-kort. En forlengelse av gyldighetsperiodens lengde vil etter dagens ordning innebære at denne kontrollen blir foretatt sjeldnere, hvilket blant annet vil ha som konsekvens at kortene i mindre grad gir uttrykk for korrekte faktiske opplysninger. Departementet kan ikke se det er påvist forhold som bør føre til at gyldighetsperioden bør utvides.

Annet ledd er ny og innebærer et forslag om at tilsynsmyndighetene skal kunne inndra id-kort som ikke lenger er gyldige. Kortene skal kunne inndras på stedet når tilsynsmyndighetene i forbindelse med tilsyn påtreffer arbeidstakere med ugyldige kort. Det vil deretter på vanlig måte måtte gis pålegg om å sørge for gyldige id-kort. Begrunnelsen for dette er det er svært uheldig dersom det er en stor mengde ugyldige kort i omløp. Det er bare de ugyldighetsgrunnene som er nevnt i bestemmelsen som skal føre til inndragning.

Forskriften § 8 *Tap av id-kort*

Ved tapt eller stjålet id-kort skal det umiddelbart gis melding til arbeidsgiver. Arbeidsgiver skal umiddelbart melde fra til kortutsteder slik at kortet gjøres ugyldig og nytt kort utstedes. Tilsvarende gjelder for enkeltpersonforetak.

Dersom tapt id-kort kommer til rette skal det innleveres kortutsteder for makulering.

Bestemmelsen viderefører § 7 i gjeldende forskrift om identitetskort på bygge- og anleggsplasser.

Forskriften § 9 *Straff*

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av denne forskrift eller vedtak gitt i medhold av denne, eller medvirkning til dette, er straffbart i henhold til arbeidsmiljøloven kapittel 19.

Bestemmelsen viderefører § 8 i gjeldende forskrift om identitetskort på bygge- og anleggsplasser. Arbeidstilsynet fører tilsyn med forskriften og kan bruke sine ordinære virkemidler i henhold til arbeidsmiljøloven kapittel 18 for å sikre etterlevelse, det vil si pålegg, tvangsmulkt og stansing.

Forskriften § 10 *Ikrafttredelse*

Forskriften gjelder fra det tidspunktet departementet bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 30. mars nr. 366 om identitetskort (id-kort) på bygge- og anleggsplasser.

Departementet bemerker at forskrift om identitetskort på bygge- og anleggsplasser vil bli opphevet fra det tidspunktet ny forskrift vil bli besluttet trådt i kraft.

Forskriften kapittel 2 Særregler for id-kort på bygge- og anleggsplasser

Forskriften § 11 *Arbeid som utføres på bygge- og anleggsplasser*

Med arbeid som utføres på bygge- og anleggsplasser, jf. byggherreforskriften § 2, menes:

- 1. oppføring av bygninger*
- 2. innrednings-, utsmykkings- og installasjonsarbeid*
- 3. montering og demontering av prefabrikkerte elementer*
- 4. riving, demontering, ombygging og istandsetting*
- 5. sanering og vedlikehold*
- 6. alminnelig anleggsvirksomhet*
- 7. graving, sprengning og annet grunnarbeid*
- 8. annet arbeid som utføres i tilknytning til bygge- eller anleggsarbeid*

Forslaget til bestemmelse er en videreføring av § 2 i gjeldende forskrift, som henviser til definisjonene av bygge- og anleggsplass og bygge- og anleggsarbeid i forskrift 2009-08-03 nr. 1028 (byggherreforskriften). Departementet foreslår å innta byggherreforskriftens definisjon i id-kortforskriften, i hovedsak fordi dette vil bidra til å gjøre regelverket mer helhetlig og tilgjengelig. Det understrekes likevel at bestemmelsen skal forstås på samme måte som tilsvarende bestemmelse i byggherreforskriften..

Forskriften § 12 *Vilkår for utstedelse av id-kort i bygge- og anleggsbransjen*

Det er et vilkår for utstedelse av id-kort at pålagt registreringsplikt til ett eller flere av følgende offentlige registre er oppfylt:

- Enhetsregisteret*

- Folkeregisteret
 - MVA-mantallet
 - Arbeidstaker- og arbeidsgiverregisteret
 - Sentralskattekontoret for utenlandssaker
- Bemanningsforetak, jf. forskrift 4. juni 2008 nr. 541 om bemanningsforetak § 1, skal i tillegg være registrert i Arbeidstilsynets register over bemanningsforetak.*

Bestemmelsen er ny, men er i hovedsak en kodifisering av gjeldende registreringskrav som er fastsatt av departementet. Formuleringen som er valgt – *pålagte registreringsplikter* – er ment å klargjøre at bestemmelsen ikke fastsetter selvstendige krav til registrering for den enkelte virksomhet/arbeidstaker. Det avgjørende vil være hvorvidt virksomheten/arbeidstakeren er pliktig til å være registrert i ett eller flere av registrene som det vises til i bestemmelsen etter andre regler. Videre presiseres det at enkelte av disse registrene også utelukker hverandre. For eksempel vil en utenlandsk arbeidstaker enten kunne være registreringspliktig i Folkeregisteret eller hos Sentralskattekontoret for utenlandssaker. Departementet bemerker at formålet med bestemmelsen er å tydeliggjøre de krav som gjelder ved at de nå forankres direkte i forskriften. Videre vil regelverket fremstå som mer helhetlig og lettere tilgjengelig.

Bestemmelsens andre ledd er ny og innebærer at det innføres et tilleggskrav til registrering for bemanningsforetak. Det presiseres at dette kravet alt påligger bemanningsforetakene etter forskrift om bemanningsforetak, og at virksomhetene ikke vil få noen ny registreringsplikt som følge av forslaget.

Forskriften kapittel 3 Særregler for renholdsvirksomheter

Forskriften § 13 Renholdsvirksomheter

Med renholdsvirksomhet menes virksomheter som inngår i næringsgruppe 81.2 Rengjøringsvirksomhet i Statistisk Sentralbyrås bransjekoder (Standard for næringsgrupperinger, SN2007).

Bestemmelsen definerer hvilke deler av renholdsbransjen som foreslås omfattes av kravet om id-kort. Virkeområdet for id-kortordningen bestemmes på grunnlag av bransjetilhørighet og defineres ut fra SSBs bransjekoder. Tilsvarende modell er brukt i forslag til ny forskrift om regionale verneombud i renholdsbransjen, og i forskrift om krav til godkjent bedriftshelsetjeneste i renholdsbransjen. Dette vil si at virksomheter innenfor andre bransjer som utfører renhold i egen regi ikke er omfattet. Dersom virksomheten derimot gir kjøper rengjørings tjenester fra en rengjøringsvirksomhet vil arbeidstakerne i rengjøringsvirksomheten være omfattet av plikten til å id-kort.

Forskriften § 14 Vilkår for utstedelse av id-kort i renholdsvirksomheter

Det er et vilkår for utstedelse av id-kort at pålagt registreringsplikt til ett eller flere av følgende offentlige registre er oppfylt:

- Enhetsregisteret
- Folkeregisteret
- MVA-mantallet
- Arbeidstaker- og arbeidsgiverregisteret
- Sentralskattekontoret for utenlandssaker

Bemanningsforetak, jf. forskrift 4. juni 2008 nr. 541 om bemanningsforetak § 1, skal i tillegg være registrert i Arbeidstilsynets register over bemanningsforetak.

I tillegg skal virksomheten avgi en HMS-egenerklæring der det bekreftes at virksomheten:

- a) følger de generelle HMS-kravene i arbeidsmiljøloven, herunder reglene om bedriftshelsetjeneste og vernetjeneste der disse gjelder for virksomheten,*
- b) har inngått skriftlige arbeidsavtaler med de arbeidstakerne som til en hver tid er ansatt i virksomheten og*
- c) har en ordning som sikrer virksomhetens arbeidstakere økonomisk kompensasjon i tilfelle yrkesskade*

Bestemmelsen fastsetter vilkårene for id-kort i renholdsbransjen. Første og annet ledd tilsvarer vilkårene knyttet til de samme registreringspliktene som foreslås for bygge- og anleggsbransjen, jf. § 12. Tredje ledd fastsetter tilleggsvilkår for renholdsbransjen. Forslaget innebærer at det skal avgis en egenerklæring om at virksomheten følger grunnleggende HMS-regler, herunder krav om bedriftshelsetjeneste og vernetjeneste, har inngått skriftlige arbeidsavtaler og sikrer en form for økonomisk kompensasjon ved yrkesskade. Kravene har sin bakgrunn i de særskilte HMS-utfordringene i renholdsbransjen, og vil bidra til å bevisstgjøre arbeidsgiver om krav og forpliktelser for å ivareta helse, miljø og sikkerhet.

Forskriften § 15 *Register over renholdsvirksomheter som oppfyller vilkårene for id-kort*

Arbeidstilsynet skal opprette og føre et register over renholdsvirksomheter som har fått utstedt id-kort. Kortutsteder skal sende melding til Arbeidstilsynet straks en renholdsvirksomhet har fått utstedt id-kort til en eller flere av sine arbeidstakere, og om antall kort som er utstedt til vedkommende virksomhet.

Opplysningene i registeret skal være offentlig tilgjengelig.

Bestemmelsen gir hjemmel for forslaget om å innføre et nytt register som skal omfatte renholdsvirksomheter som har fått utstedt id-kort til en eller flere ansatte. Det legges opp til at det skal gå en automatisk melding fra kortutsteder til Arbeidstilsynet når det utstedes id-kort. Registeret skal administreres av Arbeidstilsynet og opplysningen som registreres skal gjøres offentlig tilgjengelig. Hovedformålet med forslaget er å gi tilsynsmyndighetene bedre oversikt over bransjen, slik at tilsynet kan effektiviseres. Videre vil det å gi brukerne av renholdstjenester bedre mulighet til å velge seriøse aktører og dermed skape et ytterligere insentiv for renholdsvirksomhetene til å oppfylle kravet om id-kort.

Forskriften § 16 *Årlig melding*

Registrerte renholdsvirksomheter skal innen 31. januar hvert år sende en melding til Arbeidstilsynet som bekrefter at virksomheten fortsatt fyller vilkårene for id-kort etter § 14.

Bestemmelsen er knyttet til det nye registeret som er foreslått i § 15. Hensikten med bestemmelsen er å sørge for at registeret kan holdes oppdatert og reelt. Plikten til å sende inn årlig melding gjelder selv om virksomheten har fått utstedt kort i løpet av det siste året.

Forskriften § 17 Tilsyn

Tilsynsmyndighetene kan inndra id-kort dersom det ved tilsyn avdekkes at virksomheten ikke oppfyller kravene i HMS-egenerklæringen, jf. § 14 tredje ledd. Id-kort kan likevel ikke inndras før det er gitt pålegg om å rette seg etter kravene, og fristen for å etterkomme pålegget er utløpt. Arbeidstilsynet kan slette virksomheter fra registeret dersom id-kort har blitt inndratt etter denne bestemmelsen.

Arbeidstilsynet kan også slette virksomheter fra registeret dersom virksomheten unnlater å oppfylle kravet etter § 16. Før sletting foretas, skal virksomheten varsles om at den vil bli slettet fra registeret dersom den ikke innen en frist som er gitt i varselet oppfyller kravet.

Det foreslås en hjemmel for å inndra id-kort dersom det i forbindelse med tilsyn viser seg at virksomheten ikke oppfyller de kravene som oppstilles i HMS-egenerklæringen. Det legges opp til at tilsynsmyndighetene bare skal kunne inndra kort i kombinasjon med de ordinære virkemidlene i arbeidsmiljølovens kapittel 18.

Som en oppfølging av dette foreslås det en hjemmel til å slette virksomheter fra registeret dersom tilsynsmyndighetene har inndratt id-kort på grunnlag av at virksomheten ikke oppfyller kravene som nevnt i HMS-egenerklæringen, Virksomheten vil også kunne slettes fra registeret dersom det ikke sendes inn årlig melding. Ordningen med årlig melding og eventuelt sletting fra registeret tilsvarer det som gjelder i melde- og registreringspliktordningen for bemanningsforetak. Det bemerkes at manglende årlig melding etter § 16 ikke skal kunne føre til inndragning av id-kort.